Гудзюк Марина Олександрівна,
здобувачка другого (магістерського)
рівня вищої освіти
Науковий керівник –
Шеленкова Наталія Леонідівна,
к. психол. н., доц., доц. кафедри психології
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З РАС

На даному етапі розвитку теорії та практики психології, нейропсихології, спеціальної педагогіки та спеціальної психології зростає інтерес до поглибленого вивчення різних аспектів психічного розвитку дітей, що має велике наукове та практичне значення. Кількість і різноманітність дітей з порушеннями розвитку, в тому числі з частковою або комбінованою затримкою, зростає. Тому необхідно вивчати дітей не тільки до, але й під час їх навчання та виховання, а також розробляти корекційні мікропрограми для кожного конкретного випадку.

Розглянемо конкретно, як працювати з учнями з особливими освітніми потребами. Діти із затримкою психічного розвитку характеризуються зниженою здатністю до узагальнення в процесі вирішення інтелектуальних завдань. Педагогічна робота з цією категорією дітей насамперед спрямована на максимальний розвиток загальних соціальних та адаптивних навичок, практичну підготовку до суспільного життя, навичок самообслуговування, комунікативних навичок та адекватної соціальної поведінки.

У випадку учнів з інтелектуальними порушеннями, на відміну від розумової відсталості, спостерігаються порушення в структурі так званих «передумов інтелекту». До таких порушень належать працездатність,

пізнавальна діяльність, емоційно-вольові компоненти діяльності, увага, пам'ять і сприйняття. Водночас порушується і «внутрішній інтелект» (різні форми мисленнєвої діяльності, особливо словесно-логічне мислення).

Зокрема, вербально-логічне мислення має високий потенціал для розвитку і може бути досягнутий за умови відповідної та своєчасної корекційної підтримки [3].

Наприклад, труднощі з комунікацією у дітей з розладами аутистичного спектру (РАС) є первинними, причому всі діти мають поганий розвиток як рецептивної, так і експресивної мови [4]. У них затримується розвиток абстрактного мислення, і вони можуть розуміти лише прості та неоднозначні інструкції. Вони відірвані від реальності і мають слабкі, неповні і спотворені зв'язки з навколишнім середовищем.

Слід також враховувати, що учні з особливими освітніми потребами потребують додаткового часу для набуття певних навичок. Усі учні з розумовою відсталістю повинні перебувати під медичним наглядом, у тому числі педіатрів і психіатрів. Педагоги повинні систематично аналізувати результати медичних спостережень і враховувати їх при організації навчального процесу.

Дуже важливо при роботі з такими дітьми обережно здійснювати педагогічний процес, щоб не перенапружувати і без того незміцнілу нервову систему.

Навчання учнів з різними порушеннями психофізичного розвитку характеризується [2]:

- повільним засвоєнням матеріалу;
- поданням інформації у простих форматах;
- потребою у повторенні;
- застосуванням індивідуального та диференційованого підходів;
- практичною, предметно-орієнтованою подачою навчального матеріалу;
- використанням сформованих компетенцій для подолання загальних недоліків і прогалин у сфері інтелекту;

- спеціальною організацією навчальної діяльності, включаючи стимулювання інтересів і пізнавальних потреб; роль вчителя як провідного чинника в процесі навчання (надання знань).

Хоча фактори, що призводять до розумової відсталості, є різноманітними, характеристики цієї групи дітей мають наступні спільні риси: інтелектуальна недостатність, що проявляється в навчально-пізнавальній діяльності; інертність та уповільненість мислення; схильність до конкретизації; недорозвиненість словесно-логічного мислення; порушення як імпресивного, так і експресивного мовлення, а також слабкий мовленнєвий розвиток; нестійкість, підвищена неуважність, недостатня концентрація уваги та швидке відволікання; порушення всіх видів сприйняття (зорового, слухового, нюхового, шкірного тощо) та недорозвинення просторової орієнтації; порушення логічної та опосередкованої пам'яті; недорозвинення емоційної та спонтанної сфер, що проявляється в ослабленій активності, зниженій спонтанності в інтелектуальній діяльності, невмінні керувати своєю поведінкою та емоційній незрілості [1].

Лише за умови кваліфікованої допомоги та спеціальної корекційної роботи можна подолати недоліки розвитку дитини.

Список використаних джерел

1. Класифікація розумової відсталості. URL: https://vseosvita.ua/library/embed/0100d8lw-6554.docx.html (дата звернення: 20.09.2024).

2. Реалізація індивідуального та диференційованого підходів у навчанні й вихованні дітей з ООП. URL: https://naurok.com.ua/stattya-na-temu-realizaciya-individualnogo-ta-diferenciyovanogo-pidhodiv-u-navchanni-y-vihovanni-ditey-z-oop-153031.html (дата звернення: 21.09.2024).

3. Розвиток мислення дітей з інтелектуальними порушеннями підчас інклюзивного навчання. URL: https://naurok.com.ua/rozvitok-mislennya-ditey-z-intelektualnimi-porushennyami-pid-chas-inklyuzivnogo-navchannya-103495.html (дата звернення: 20.09.2024).

4. Труднощі комунікації: як навчити дітей із аутизмом спілкуватися. URL: https://hubz.ua/news/trudnoshhi-komunikatsiyi-yak-navchyty-ditej-iz-autyzmom/ (дата звернення: 22.09.2024).